

Boek bespreking

VROUWEN IN BOEDDHA'S BERGEN

door Myra de Rooy

Reizen in Tibet, Nepal en Ladakh

Uitgeverij Byblos Boeken

Geschreven als een reisverslag en mede bedoeld als verwerkingsproces na het overlijden van haar geliefde Hans, is dit boek vooral een indrukwekkend verslag van de moed, kracht, inzet en religiositeit van vrouwen en in het bijzonder die van nonnen.

Maar dit boek beschrijft meer. Ruwweg kun je dit onderverdelen in:

1. De tochten door de bergen 2. Het religieuze leven van nonnen 3. Tibet en de Chinese onderdrukking.

Het gemakkelijk lezende boek bestaat voor een groot gedeelte uit gesprekken met de mensen die de schrijfster op haar tochten ontmoette, meestal waren dat nonnen.

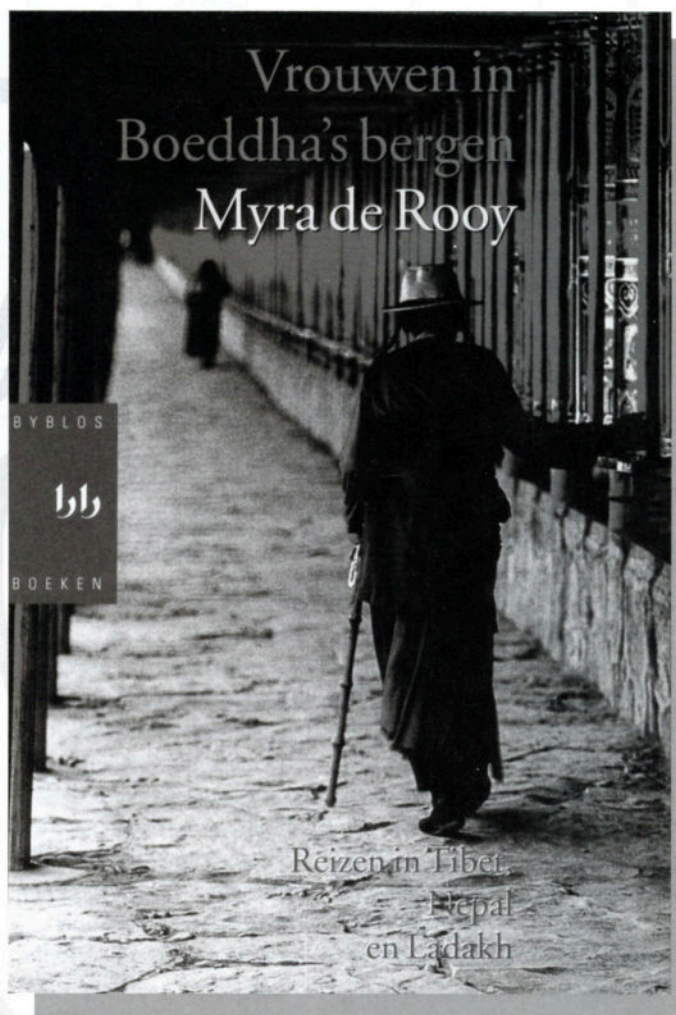
De tochten door de bergen

Doordat de schrijfster bergbeklimster is, vinden we op haar tochten, voornamelijk door Tibet en Ladakh, veel beschrijvingen van boeiende landschappen, waaraan vaak legenden verbonden zijn, religieuze monumenten, plekken met een religieuze betekenis, zoals pelgrimstochten naar de heilige berg Kailash of plekken waar grote Tibetaanse yogi's en yogini's gemediteerd hebben zoals Padmasambhava, Yeshe Tsogyal, Lama Tsong-Khapa, Machig Ladron, gevolgd door een korte levensbeschrijving. Ook het leven van de 'gewone' inwoner wordt beschreven en zo krijgen we een kijkje in de keuken, er komt ook veel eten en drinken in het boek voor, dankzij de enorme gastvrijheid van de bevolking, maar ook alle andere aspecten van hun leven zoals een bruiloft, open lucht-begrafnissen, kledij, levensonderhoud en uiteraard hun leven dat verweven is met het boeddhisme en zijn rituelen.

Ook komen we op haar tochten in Pakistan terecht en vindt er een gesprek plaats met een moslima over onder andere haar positie als vrouw en een ontmoeting met guerrillastrijders in Kashmir en worden de Tibetaanse nederzettingen in Dehli en Dharamsala bezocht.

In het boek wordt veel aandacht besteed aan de positie van nonnen, maar er staat ook een interessante beschrijving in van de verbetering van de positie van de gewone vrouw in Ladakh.

Dolma Tsering is directrice van de Vrouwenalliantie van Ladakh, een organisatie die meer dan 5000 leden telt en in elk dorp actief is. De positie van de vrouw, die vroeger zelfbewust en vaak zelfstandig was, verslechterde sterk door de geldeconomie. Mannen trokken naar de stad voor onderwijs en banen en de vrouwen bleven achter op de boerderij. Ze kregen een grotere werklast en werden minder bij de besluitvorming betrokken. Er werd op hun werk neergekeken. Dolma zoekt deze vrouwen op en laat zien dat hun werk niet minderwaardig is. De vrouwen volgden

bijeenkomsten en cursussen en verkopen nu hun traditionele producten aan de Alliantie en aan toeristen. Nu er geld in het laatje komt, hebben de mannen hun aanvankelijke weerstand laten varen. Omdat de schrijfster deze landen meerdere malen bezocht heeft tussen 1986 en 2002 laat zij de veranderingen zien tussen toen en nu.

Het religieuze leven van de nonnen

Er worden veel nonnenkloosters bezocht speciaal in Ladakh, maar ook in Tibet en India.

In Ladakh en India is er veel vooruitgang geboekt. Het verschil wordt meestal gemaakt door een enkele persoon, meestal een non, maar ook een monnik en een geshe die ervoor zorgen dat er een nonnenklooster of gemeenschap komt. Vaak is zo'n persoon dan naast non of monnik, leraar, sociaal werker, boekhouder, fondsenwerver en architect, buiten de zorg die deze draagt voor voedsel, kleding en onderwijs. De financiële draagkracht komt veelal voort uit buitenlandse sponsering, de dorpen, familie en soms vanuit de overheid.

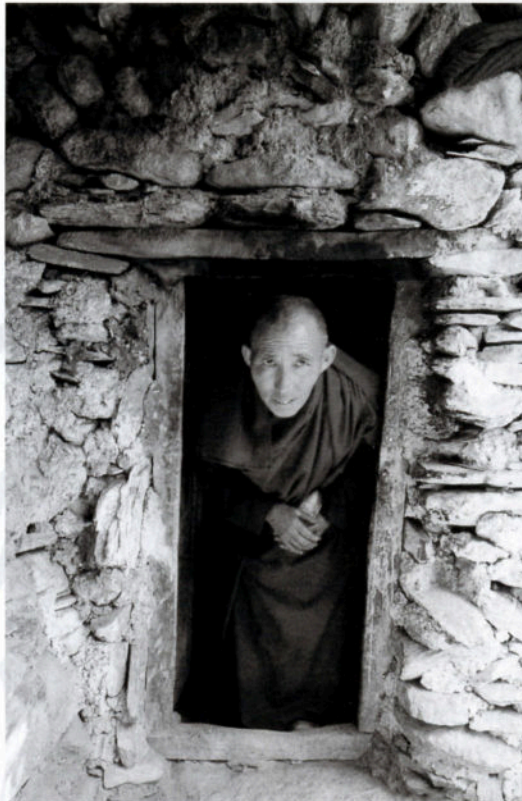
De jonge nonnen krijgen naast religieus onderricht les in talen en wetenschap. Ook zijn er programma-onderdelen om nonnen mondiger te maken. Het ene kloosterhoofd juicht het toe dat ze zelfvoorzienend worden en werken voor het welzijn van anderen in onderwijs en medische zorg. Het andere zegt dat een werelds leven en religie niet samengaan. Door het boek heen wordt er ook een interessante discussie gevoerd over de positie en mogelijkheden van de monnik en non en van man en vrouw. Inspirerend is het om te lezen dat veel nonnen zodra zij zelf een goede religieuze opleiding hebben, daarna het liefst hun kennis delen met hun

mede zusters en lerares worden, ook al gaat dit voorlopig ten koste van hun eigen studie en meditatie. Wat het boek ook laat zien is het schrille contrast tussen de non van vroeger en nu. Waar de non van nu doorgaans een comfortabel leven leidt met onder andere televisie, computer en telefoon, een goede medische voorziening en in sommige gevallen zelfs een auto rijdt, kan ze bovendien het boeddhisme bestuderen en zelfs geshe worden, terwijl ze vroeger in een onderschikte positie verkeerde. Daarbij had ze slechte leefomstandigheden en geen religieus onderricht. Er moest voortdurend op het land en binnenshuis gewerkt worden, voor familie en monniken. Als non leefden ze celibatair, maar hun verantwoordelijkheden en taken leken meer op die binnen een huwelijk: de trouwe echtgenote die voor haar man zorgt. Het soort leven waar ze nu juist niet voor kozen.

Ook laat het boek de achtergronden zien, waarom meisjes non worden, de verschillen daarin van vroeger en nu en wat er cultureel op de achtergrond meespeelde en speelt. Gelukkig is er veel veranderd, waardoor er in de nabije toekomst grote vrouwelijke leraren zullen zijn.

Tibet en de Chinese onderdrukking

De 71-jarige Dolkar vertelt enkele hoofdstukken lang over haar leven in Tibet. Het is niet alleen haar levensverhaal van voor de bezetting, maar ook een indringend ooggetuige verslag van de opstand en daarna. Vooral de periode tijdens de culturele revolutie tussen '69 en '79 is de zwaarste tijd voor de Tibetanen. Veel werken, weinig eten. Altijd bang, bijeenkomsten waar je naar toe moest om je familie en religie af te zweren, gehersenspoeld worden. Kloosters vernietigd in dorpen en steden. Geschriften verbrand. Een poging om Tibets verleden volledig uit te wissen. In '83 krijgt zij toestemming haar broer in India te bezoeken en blijft in India. Bij het zien van de Dalai Lama valt zij flauw. In '84 is zij vijftig en begint voor haar een nieuw leven. Zij kan eindelijk

weer non zijn wat in Tibet niet kon. Zij werd door de Chinezen als non gedwongen te trouwen. De positie van nonnen in Tibet is door de Chinese bezetting een verhaal apart, dat geldt trouwens ook voor de monniken. Hartverscheurend zijn de verschillende gesprekken met de jonge nonnen die in Tibet langdurig in gevangenschap zaten na het roepen van leuzen als "Vrij Tibet" en "Lang leve de Dalai Lama". Er wordt een accuraat verslag gegeven van hun tijd in de gevangenis en hun 'vogelvrije status' daarna. Het is goed om te lezen dat sommige gevangenen vrijkomen door internationale druk. Vele ex-gevangenen nonnen,

maar ook 'gewone' nonnen, vertellen over hun vlucht naar de vrijheid, met vaak maar één doel voor ogen: boeddhistisch onderricht te ontvangen. Een aantal reist de wereld rond om hun verhaal te vertellen, opdat de wereld Tibet niet vergeet.

Uiteraard vertelt zij op haar tochten door Tibet nog veel meer over het land, maar ook over de exploitatie van land, mens en dier door de Chinezen, de 'tweede' invasie van Chinezen, de religieuze schijnvrijheid, de beperkingen voor westerlingen etc. Maar toch, vergeleken met de zwaarste periode, is er meer religieuze vrijheid en zijn er betere levensomstandigheden, inclusief zonne-energie en radio's waarop uitzendingen van buiten Tibet opgevangen kunnen worden.

Is dit een droevig boek? Soms. Maar het biedt ook hoop voor de toekomst en het toont de kracht van religie, het inspirerende voorbeeld van wat een enkel mens vermag, de blijmoedigheid van een volk dat zich o.a. uit in zang en dans, mededogen en vriendelijkheid.

Toch tot slot twee kleine minpuntjes. De spelling van de namen scheidt verwarring omdat zowel schrijf- als spreektaal door elkaar gebruikt worden. Verder wordt er in het boek vaak gewisseld van plaats, land en streek, waardoor ik soms de weg kwijtraakte.

Wat mijzelf betreft, heb ik door dit boek veel geleerd over het leven in Tibet, Ladakh, Nepal en India en besef ik weer eens hoe goed ik het hier heb in materieel en spiritueel opzicht en de mogelijkheid dat zoveel mogelijk te benutten!

Door Margot Kool-Stumpel